

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств. – Підручнк. – 2-е вид., доп. і перероблене. / В.Г. Андрійчук. – К.:КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Вітков М.С. Основні фактори інтенсифікації аграрного виробництва в перехідний період до ринку / М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2005. – № 2. – С. 17-20.
3. Гацура Я.Т. Методологічні положення інтенсифікації аграрного виробництва на інноваційній основі / Я.Т. Гацура. // Економіка АПК. – 2001. – № 9. – С. 65-70.
4. Дергач І.В. Економічна сутність та напрямки розвитку інтенсифікації аграрного виробництва / І.В. Дергач // Економіка АПК. – 2005. – № 6. – С. 61-63.
5. Кириленко І.Г. Напрямки підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробництва / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 68-72.
6. Макаренко П.М. Показники оцінки економічної стійкості аграрних підприємств / П.М. Макаренко, Л.О. Чіп // АгроСвіт. – 2008. – № 24. – С. 34-37.
7. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. – 2007. – № 12. – С. 8-14.
8. Олійник В.О. Необхідність та умови розширеного відтворення в сільському господарстві України / В.О. Олійник // Економіка АПК. – 2005. – № 4. – С. 31-35.
9. Саблук П.Т. Основні напрями розроблення стратегії розвитку агропромислового комплексу в Україні. / П.Т. Саблук. Економіка АПК. – 2004. – № 12. – С. 3-16.
10. Світков М.С. До теоретичних і методологічних засад інтенсифікації аграрного виробництва / М.С. Світков // Економіка АПК. – 2004. – № 11 – С. 33-37.
11. Станкевич О.Б. Ефективність інтенсифікації сільськогосподарського виробництва. / О.Б. Станкевич, В.І. Мацибора // Науковий вісник НАУ. – 2001. Вип. 34. – С. 294-297.

УДК 332. 15 + 330.341.1

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Єфімова Л.М., аспірант

Дніпропетровський державний аграрний університет

Викладено методичні основи поняття "оборотні кошти", "виробнича діяльність". Описано проблеми формування та використання оборотних коштів в суб'єктів господарювання аграрного сектору.

Methodical bases of "circulation assets", "production active". The problems formulate and using circulating assets in management subjects of agricultural sector.

Постанова проблеми. Оборотні кошти є одними з ключових факторів функціонування підприємства і завдяки цьому постійно привертають увагу в питаннях методології, аналізу та ефективності їх використання. Дана ситуація зумовлена тим, що економічна суть, основи функціонування, структура оборотних коштів, а також особливості їх формування в умовах економіки недостатньо розглянуті. Відтворювальний процес являє собою єдність дій на стадіях виробництва і обігу. Збалансованість відтворювальних пропорцій впливає на розвиток економіки та її конкурентоспроможність [3].

На сучасному етапі підприємства аграрного сектору відіграють важливе економічне значення, отже вони є основною виробничо-господарською ланкою економіки України.

Ефективність функціонування підприємства після реалізації продукції формується в процесі його комерційної діяльності. Рівень та якість комерційної діяльності значною мірою визначає фінансовий стан підприємства, а також обсяг одержаного прибутку [2, 132].

Продукція аграрних підприємств створюється і реалізується як товар, тому товарно-грошові відносини відіграють важливу роль у розвитку сільськогосподарського виробництва і економіки країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний ринок є об'єктивною і незамінною формою раціонального та ефективного господарювання і розвитку аграрних підприємств. Ринок є центром економічної діяльності, тому розв'язання багатьох економічних проблем залежить від його функціонування.

У практичній діяльності аграрних підприємств особливе значення має забезпечення їх фінансування оборотними коштами, як відмічає І.М. Бойчик [1, 185] сукупність грошових коштів підприємства, вкладених в оборотні фонди і фонди обігу, становить оборотні кошти підприємства.

Поняття оборотних коштів визначається їх економічною суттю, необхідністю забезпечення відтворювального процесу, який включає як процес виробництва, так і процес обігу.

Як визначає В.І. Мацибора [2,134], у сільськогосподарських підприємствах для кожного виду матеріальних цінностей нормативи розраховують в грошовому і натуральному виразі. Вони визначають розміри виробничих запасів кормів, насіння, добрив, пального, запасних частин та інших матеріалів, які необхідні для забезпечення нормальної господарської діяльності. При цьому виходять з науково обґрунтованих норм витрат окремих видів матеріальних оборотних засобів на 1 га земельної площі чи голову худоби, а також їх вартості та сезонного характеру виробництва.

Наприклад, у господарствах нормативи встановлюються з такого розрахунку:

- на насіння – у розмірі його потреби для проведення весняної сівби у наступному році і страхового фонду (10-15% річної потреби);
- на мінеральні добрива і пестициди – у розмірах середньомісячного заводу;
- на корми власного виробництва – у розмірі їх потреби до нового урожаю з урахуванням страхового запасу;
- на ветеринарні медикаменти – у межах місячної потреби тваринництва.

Норматив запасних частин до тракторів становить 10%, автомобілі – 5%, сільськогосподарських машин – 15% вартості їх річних витрат.

У складі усіх оборотних коштів нормовані найчастіше становлять 70-80%. Норматив власних оборотних коштів на банківських рахунках, у касі – не нормуються. Вважається, що розмір вкладень оборотних коштів у ненормовані активи залежить від багатьох чинників, які важко піддаються плануванню. Значну частину потреби у цих коштах підприємства покривають за рахунок позикових фінансових ресурсів, насамперед – за рахунок банківських кредитів.

Потреба підприємств у власних оборотних коштах визначається у процесі нормування, тобто це визначення нормативу власних оборотних коштів як їхнього планового розміру.

Нормування оборотних коштів – це економічно обґрунтований розрахунок мінімальної потреби у фінансових ресурсах, необхідних підприємству для створення мінімальних запасів товарно-матеріальних цінностей, які забезпечують його нормальну роботу.

Враховуючи негативні явища, що мають місце в період економічної кризи та впливають на економіку аграрної галузі, слід відзначити, що сільськогосподарські товаровиробники повинні також використовувати додаткові джерела фінансування у вигляді кредитних ресурсів.

Постановка завдання. Розглянути діяльність підприємств аграрного сектору, надати деякі рекомендації щодо формування та використання оборотних коштів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нормальне функціонування кредитних відносин є однією з необхідних умов досягнення сталих темпів економічного росту сільськогосподарського виробництва. Його специфіка зумовлює необхідність авансування коштів на відносно тривалий період часу, який залежно від спеціалізації і фінансового стану може вимірюватися роками. Тому всі аграрні формування, незалежно від форм власності і способу виробництва, у процесі господарської діяльності вимушені вдаватися до залучення коштів.

Кредитні відносини аграрного сектора АПК пов'язані з використанням позик як засобу поповнення своїх фінансових ресурсів та здійснення кредитно – розрахункових операцій.

Вони характеризують якісно новий рівень розвитку економіки, коли виробничому процесу передують кредит, кредитна операція, яка дає змогу завчасно визначити обсяги виробництва та умови реєстрації продукції на певному ринку, тобто кількість товарів, їхню якість і строки поставок.

В умовах ринкової економіки форми та методи кредитування повинні максимально враховувати особливості кругообігу засобів сільського господарства:

- уповільнену оборотність на виробничій стадії у зв'язку з тривалим у часі технологічним процесом в землеробстві та тваринництві;

- необхідність створення у великих обсягах виробничих запасів, що зумовлює залучення значних коштів;

- поступове і нерівномірне нагромадження витрат, які в кінці виробничого циклу завершуються поверненням коштів у формі виручки від реалізації, тому сезонні витрати сільськогосподарським товаровиробникам доцільніше відшкодовувати за рахунок кредиту, ніж власними ресурсами, або останні вимагають значних вилучень з обігу нагромаджень, які значною мірою визначаються закупівельними цінами і одержаним прибутком;

- вплив несприятливих кліматичних умов, які приводять до втрат сільськогосподарської продукції і прямих збитків, в результаті чого необхідне створення страхових запасів;

- значна питома вага внутрішнього обороту – переважна частина засобів відтворюється в самому підприємстві (корми, насіння, молодняк тварин), а вартість їх не проходить товарної і грошової стадії кругообігу

Таким чином, кругообіг основних засобів створює економічну основу для позикових відносин, а необхідність кредитування виходить з того, що ринкові умови господарювання вимагають раціональної організації обігових засобів, участі їх на кожній стадії кругообігу в мінімальних розмірах.

Об'єктивна необхідність в кредитуванні пов'язана з потребою поповнення оборотних коштів, придбання основних засобів, запровадження нових виробництв і прогресивних технологій. Особливо це характерно для сільськогосподарського виробництва, для якого найбільш властиві: сезонність, залежність від природних умов та стихійних сил природи, великий розрив між часом вкладання коштів і їх поверненням після реалізації, висока капіталомісткість, порівняно низька фондівдача.

За роки роботи сільськогосподарських підприємств у нових умовах кредити залучаються через економічний механізм. В результаті нововведень після 2002 року було залучено в аграрний сектор 5,6 млрд. грн. кредитних ресурсів, з яких 2,8 млрд. грн. пільгових кредитів, а це в 3,4 рази більше проти 2000 року. У кредитуванні підприємств АПК взяло участь вже 109 комерційних банків. Однак ряд комерційних банків видали кредити по дуже високих відсотках (50-72 %), так наприклад: банк "Альянс" надав кредит в сумі 200 тис. грн. СП "Хлібороб" Київської області – під 72 %; банк "Мрія" надав кредит в сумі 685 тис. грн.; ТОВ "Господар" Полтавської області під 55 %; "Укрексімбанк" – надав кредит в сумі 685 тис. грн.; ТОВ "Універсал ЮГ" Херсонської області під 55 %; банк "Національний кредит" – надав кредит в сумі 160 тис. грн. СВК "Україна" Херсонської області під 50 %.

В той час банки, "Укрсоцбанк", "Західкомбанк", "УкрСиббанк", "Київська Русь", "Земельний капітал" надавали кредити підприємствам АПК під 25 %, а банки "Полтавабанк", "Інвестбанк", "Хрещатик" під 20 %

Судячи з вище наведеного, можна сказати, що зниження рівня відсоткових ставок по кредитах є свідченням зростання зацікавлення банківської системи у кредитуванні аграрного сектору економіки.

Висновки. Таким чином, даний механізм досить активно впливатиме на відтворювальний процес та виконання поточних виробничо-фінансових планів. Але перш за все необхідно шукати оптимальне співвідношення власного та залученого капіталу для стабільності на підприємстві.

Література.

1. Бойчик І.М. Економіка аграрних підприємств / Бойчик І.М. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Мацибора В.І. Економіка підприємства / Мацибора В.І. - К.: Каравела, 2008. – 312 с.
3. Оскольський В. Про перспективи становлення конкурентоспроможності регіональної економіки / В. Оскольський // Економіка України. – 2007. - № 12. – С. 4.